

4 Homo politicus

4.7 Lidovci versus agrárníci

Už předchozích kapitolách věnovaných pradědečkovu působení nejdříve v obecní politice a později v té okresní jsme naznačili, že v pelhřimovském okrese docházelo k jistým politickým třenicím mezi Československou stranou lidovou, jejímž členem byl i pradědeček, a Republikánskou stranou československého venkova, zvanou též stranou agrární. Protože ona rivalita mezi těmito stranami zasahovala do veřejného působení Josefa Bezděkovského poměrně významně, pojďme se tomuto fenoménu v této kapitole věnovat poněkud podrobněji.

Jeho počátky na celostátní úrovni hledejme již časech, kdy se oba tyto politické tábory začínají sdružovat do podoby svébytných politických stran, tj. v prvním desetiletí dvacátého století. V případě agrárníků stála v popředí snaha o podchycení celého venkova, poměrně trefně pojmenovaná slovy zakladatele a dlouhodobého předsedy strany Antonína Švehly: „Venkov jedna rodina“¹. Lídři katolicky orientovaných stran si zas dobře uvědomovali, že jejich hlavní voličský potenciál leží právě na venkově².

Už v kapitole 4.3, věnované působení pradědečka ve straně lidové, jsme mohli sledovat, jak zásadní pro rozvoj strany bylo napojení na sdružení katolických zemědělců. Historicky první člen tohoto sdružení pocházející z Pelhřimovska, který se dostal do vyšších pater tehdejší říšské politiky, tj. do říšského sněmu, byl Mílo Záruba. Ten se měl na jedné ze schůzí Hospodářského sdružení křesťanských zemědělců v říjnu 1908 potkat i s mým pradědečkem³. Vývoj politického katolicismu v Čechách byl v tomto čase poněkud složitý (viz nejdříve sloučení konzervativních a levicověji založených stran do Strany katolického lidu a později po sjezdu této strany v roce 1910 její opětovné rozštěpení) a my tak s jistotou ani nevíme, k jakému ze tří katolických proudů existujících v Čechách před 1. světovou válkou se pradědeček hlásil⁴. Přesto si i bez existence detailních dokladů k výsledkům voleb v Rohozné z let 1910 a 1913 dovolím tvrdit, že jak ty první, po nichž se stal Josef poprvé starostou, tak i ty pozdější, v nichž naopak

¹ Viz DOSTÁL, Vladimír V.: Agrární strana, její rozmach a zánik, Brno 1998, str. 23–37.

² FIALA, Petr a kol.: Český politický katolicismus 1848–2005, str. 43.

³ Čech, 24. 10. 1908, Organizační věstník, str. 2, dostupné zde: <https://kramerus5.nkp.cz/view/uuid:72c2d780-8e92-11e6-9328-005056825209?page=uuid:96862710-8e9e-11e6-9328-005056825209&fulltext=Bezděkovský> .

⁴ Pokud jde o otázku, jaké z katolických stran mohl být pradědeček v období svého starostování asi členem, dovolím si vyslovit spekulaci, že to byla Česká strana křesťansko-sociální v Království Českém (jak se od roku 1910 jmenovala Strana katolického lidu). Vycházím přitom z toho, že pradědeček měl silné vazby na Sdružení katolických zemědělců. To by určitě vylučovalo jeho členství v Katolické národní straně konzervativní. Jen málo pravděpodobné se mi přitom zdá, že by se po roce 1912 mohl stát členem spíše menšinové Křesťansko-sociální strany lidové založené Václavem Myslivcem. K popisu historického vývoje katolických stran v Čechách viz FIALA Petr a kol.: Český politický katolicismus 1848–2005, str. 23–51.

starostenskou funkci získal Václav Rod, jsou dokladem toho, že i v Rohozné se tehdy odehrávala bitva agrárníků s katolickými stranami⁵.

Co nám tedy trochu komplikuje onen načrtnutý příběh o silné rivalitě agrárníků s lidovci v Rohozné, je období 1. světové války, kdy, jak už jsme uvedli v kapitole 4.1, se pradědeček někdy v období let 1914–16 stává podruhé rohozenským starostou. Zda to bylo v důsledku zásahu „moci úřední“ (tj. ze strany okresního hejtmanství), pro niž mohl být katolík Bezděkovský možná přijatelnější než jakákoliv zástupce agrárníků⁶, nebo zda v mezidobí došlo na místní úrovni k nějakému přeskupení sil, to se vsuktu už asi nikdy s určitostí nedozvíme. Určitá (byť jen velmi malá) nejistota panuje asi i kolem obecních voleb roku 1919. Jak už bylo řečeno, ani v tomto případě nemáme žádný listinný doklad o volebním výsledku. Školní rohozenská kronika však uvádí, že tehdy existovaly dvě volební kandidátky, což by o volebním střetu mezi agrárníky a lidovci poměrně napovídalo⁷. A když k tomu připočteme fakt, že se po těchto volbách nakonec pradědeček dostal do pozice místopředsedy okresní správní komise, jeví se závěr Jonáše Růny, že neexistuje doklad o kandidatuře mého pradědečka v těchto volbách za stranu lidovou⁸, s poměrně velkým otazníkem. Přímý důkaz možná opravdu neexistuje, ale těch nepřímých je poměrně dost.

Z následujících let pak již existuje celá řada přímých dokladů toho, jak se politický „boj o venkov“ mezi „zelenými“ a „černými“ projevoval na místní či okresní úrovni. Prvním takovým případem může být kauza z času jmenování první okresní správní komise v Pelhřimově, v níž šlo o jedno jméno na seznamu této komise. Lidovci do ní zcela prokazatelně najmenovali Františka Třísku z Olešky (dalšího z kolegů pradědečka z Lidové záložny), v seznamu jmenovaných se ovšem nakonec objevilo jméno Antonína Slavíčka z Dobré Vody. I v jeho případě bylo sice deklarováno, že dotyčný je nominant strany lidové, ta to však obratem popřela a požadovala po zemské správě, aby zřídila nápravu⁹. K té nakonec došlo, na oné rivalitě mezi oběma politickým tábory v příštích letech to však nic neměnilo.

Už tu byl citován jednak povzdech děkana Vaňka o poměrech v okresní záložně v Pelhřimově ovládané agrárníky, a rovněž názor pisatele kroniky obce Plevnice upozorňující na to, že projekt silničního napojení této obce na státní silnici nemusí mít podporu předsedy okresní správní komise, agrárníka Donáta, neboť Plevnice byla tradiční lidoveckou baštou. Ale abychom jen nehanili agrárníky a nedělali naopak z lidovců obětní beránky, podívejme se na jednu kauzu přímo z pradědečkovy Rohozné. Šlo o záležitost jmenování nového člena finanční komise v obci

⁵ Nasvědčoval by tomu mj. i fakt, že pozdějším starostou za agrárníky (od roku 1923) byl syn zmiňovaného Václava Rody, též Václav, a že v obou případech vykonával pozici radního Josef Bezděkovský z č. p. Rohozná 1. Viz RÚNA, Jonáš: Samospráva obce Rohozná 1850–1918, str. 53 a RÚNA, Jonáš: Samospráva obce Rohozná 1918–1938, str. 22–23.

⁶ Důvodem mohlo být, že katolické strany projevovaly vyšší míru loajality vůči Rakousku-Uhersku.

⁷ Školní kronika Národní školy Rohozné z let 1906–1939, MZA v Brně – SOKA Jihlava, fond Národní školy Rohozné, str. 28. Podle zdejšího zápisu pouze řídící učitel „nevstoupil do žádné z uvedených stran.“ Pozn.: *Deklarovaná příloha kronikového zápisu, která měla obsahovat obě kandidátní listiny, se bohužel nedochovala.*

⁸ RÚNA, Jonáš: Samospráva obce Rohozná 1918–1938, str. 28.

⁹ Všechny dokumenty vztahující se k této kauze jsou uloženy v MZA v Brně – SOKA Pelhřimov, fond OÚ PE, inv. č. 781, 49 fol. (Rozpuštění okr. zastupitelstva Pelhřimov).

Rohozná po zemřelém agrárníkovi Františku Brousilovi. Za tohoto muže byl okresní správní komisi jmenován jistý František Vaněk, člen lidové strany, na což si však rohozeňští agrárníci prostřednictvím svého člena Františka Venkrbce stěžovali, přičemž argumentovali tím, že tímto jmenovacím aktem došlo k porušení zásady poměrného zastoupení. Zemský správní výbor dal v tomto agrárikům alespoň částečně za pravdu¹⁰, a my se jen těžko můžeme zbavit dojmu, že za touto akcí stáli v okresní správní komisi především lidovci (s druhým nejvyšším počtem svých členů v daném orgánu) a možná i přímo můj pradědeček, který, jak jsme si již uvedli, měl správní agendu, kam uvedené typy záležitostí patrně spadaly, tehdy na starost¹¹.

Ať už to tehdy bylo jakkoliv, faktem je, že samotným lidovcům v Rohozné to moc nepomohlo. V následujících obecních volbách v roce 1927 totiž agrárníci svůj úspěch z předchozích voleb nejen obhájili, ale dokonce o jeden post v zastupitelstvu na úkor lidovců posílili. Zajímavé je, že ve volbách do okresního zastupitelstva, které se konaly o rok později, a do nichž, jak jsme již uvedli, vedl lidoveckou kandidátku právě můj pradědeček, se výsledky poněkud obrátily. Zatímco agrárníci v těchto volbách obdrželi 112 hlasů, lidovci je ziskem 162 hlasů poměrně značně předčili¹². Možná tak už tehdy platilo, že politický vůdce se silnou autoritou, jakou patrně můj pradědeček měl, dokáže dosáhnout nadprůměrných výsledků.

Vraťme se ale ještě do obecní politiky v Rohozné, byť ta už po obecních volbách v roce 1927 byla definitivně bez přítomnosti pradědečka. Možná za to musel být i rád, když se dozvěděl, že za agrárníky kandiduje nám již dobře známý František Bezděkovský (nejmladší) z Horního mlýna. A kdyby jen kandidoval. On byl dokonce v lednu 1928, tedy krátce před tím, než došlo k požáru jeho mlýna, zvolen do finanční komise obce. Jak dlouho zde setrval, jsem v archivních análech nedohledal. Určitě zde však již nebyl v dalším období, kdy v tomto obecním orgánu pro změnu působil pradědečkův synovec, též již zmiňovaný Karel Bezděkovský (Rohozná č. p. 37). A to byl, jak už jsme též uvedli, stejně jako jeho strýc lidovec. Poněkud symbolicky se tak tímto v našem vyprávění o stranických pŕůtkách mezi lidovci a agrárníky v Rohozné, a vlastně i celém Pelhřimovsku, uzavírá i jakýsi pomyslný kruh historie rivality mezi oběma větvemi mlynářů Bezděkovských.¹³

¹⁰ Celý případ je popsán v RÚNA, Jonáš: Samospráva obce Rohozná 1918–1938, str. 32. Většinu dokumentů týkajících se této kauzy (uložených v MZA v Brně – SOKA Pelhřimov, fond OÚ Pelhřimov, inv. č. 794, kart. 285 a inv. č. 1036, kart. 573) jsem však měl možnost v pelhřimovském archivu osobně vidět.

¹¹ Protokoly z jednání Okresní správní komise z inkriminovaného období se žel nedochovaly.

¹² Viz zápis o volbě do okresního zastupitelstva v Rohozné ze dne 2. 12. 1927. Vyplývá z něho, že agrárikům v těchto volbách mohlo též dost uškodit, že na rozdíl od voleb obecních zde kandidovaly i další strany. Zejména část rohozenských občanů volící živnostenskou stranu, která jinak obdržela 41 hlasů, by asi jinak volila agrárníky. Na druhou stranu si umím představit, že voliči, kteří dali hlas Komunistické straně (24 hlasů) či sociálním demokratům (16 hlasů) by při volbě jen ze dvou kandidátek asi dali přednost lidovcům akcentujícím více než agrárníci téma sociální solidarity. Volební protokol je uložen v MZA v Brně – SOKA Pelhřimov, fond OÚ PE, inv. č. 780, kart. 251 (Hlasovací seznamy a výsledky voleb do okr. zastupitelstva – 1928).

¹³ Zemědělské zprávy, roč. XXXII., číslo 2 (15. 1. 1932), str. 16–17.